ΟΙ ΤΕΧΝΕΣ

«Ζοῦμε μιά στό χῶρο τῶν μυθιστορημάτων ἐπιστημονικῆς φαντασίας. Ὅλες οἱ ἐπαναστάσεις, ὅλες οἱ παλιές μέθοδοι γιά τή δημιουργία μιᾶς νέας ἀνθρώπινης συνείδησης ἔχουν χρεοκοπήσει».

ΑΛΛΕΝ ΓΙΝΣΜΠΕΡΓΚ

Τό νέο ρόκ: τέχνη ἤ χάος;

Τοῦ ΡΙΤΣΑΡΝΤ ΚΟΣΤΕΛΑΝΕΤΣ

★ Μιά ἀπό τίς τελευταίες φωτογραφίες τῶν «Μπήτλς», τῶν θρυλικῶν «Σκαθαριῶν»: Ἔχουν ἤδη πίσω τους μιά ἱστορία, σχεδόν μιά παράδοση

★ Ρόλλινγκ Στόουνς: Ὀνομαστό συγκρότημα «ἐπιγόνων», πού ὡστόσο ὅμως προώθησαν τό εἶδος αὐτό τῆς μουσικῆς ἀκόμη περισσότερο

ΤΙ ΝΑΝΑΙ ἄραγε τό λεγόμενο «Νέο Ρόκ»; Ψυχαγωγία; Νέα μορφή τέχνης ἤ ἁπλῶς θορυβώδης διαμαρτυρία μιᾶς ἀνήσυχης νεολαίας; Ἡ μήπως, ὅπως ἰσχυρίστηκαν μερικοί, τά πρῶτα ψελλίσματα τῆς πιό σημαντικῆς προσφορᾶς τῆς ἐποχῆς μας στήν ἱστορία τῆς μουσικῆς;

Ὅποια κι' ἄν εἶναι ἡ μελλοντική του ἐξέλιξη τό Νέο Ρόκ—, τό πιό πρόσφατο εἶδος «δημοφιλοῦς» μουσικῆς, ἔχει πλημμυρίσει ὁλόκληρη τή χώρα κι' ἕνα μεγάλο μέρος τοῦ Δυτικοῦ κόσμου. Δέν εἶναι τζάζ. Δέν εἶναι σουίγκ. Δέν εἶναι: «μπόπ», οὔτε φολκλορική μουσική, οὔτε «μπλούζ», οὔτε κάν ρόκ-ἐντ-ρόλλ. Γνωστό ἁπλῶς ὡς Νέο Ρόκ, αὐτή τή στιγμή κυριαρχεῖ παντοῦ, κι' εἶναι χωρίς ἀμφιβολία ἐντελῶς διαφορετικό ἀπ' ὁ, τιδήποτε ἔχουμε δεῖ ὥς τώρα. Ἡ πολιά «πόπ» ἤ ἐλαφρά μουσική ἤταν, σαφῶς αἰσθηματική — μιλοῦσε γιά κεραυνοβόλους ἔρωτες, γλυκανάλατες συγκινήσεις καί τά τοιαῦτα. Ἡ νέα «πόπ» μουσική προσπαθεῖ ν' ἀποφύγει τούς αἰσθηματισμούς, καί καλύπτει περισσότερες ἐμπειρίες, καθώς καί μερικά θέματα πού ἤταν ἄλλοτε ταμπού ὅπως τό σέξ, τή φρίκη τῆς βίας, τήν πολιτική, τήν τρέλλα, τά ψυχεδελικά ναρκωτικά, τόν ἀναλοκλήρωτο ἐρωτισμό, καί τήν ἐρωτική ἐλευθερία.

★ Τζίμι Χέντριξ: Μια ἀκομη γραφική μορφή τοῦ νέου αὐτοῦ μουσικοῦ Σύμπαντος

ΑΡΜΟΝΙΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΩΝΙΕΣ

Ἡ μουσική καθ' ἑαυτή εἶν' ἐπίσης διαφορετική. Χρησιμοποιεῖ ὅλο καί περισσότερες ἀσυνήθιστες ἁρμονίες, καί συχνά διαφωνίες, πού ὡστόσο δικαιώνονται αἰσθητικά. Ἡ χρήση ὑψηλῆς ἐντάσεως ἤχου καί μικροφωνίσμῶν — ἐφικτή χάρη στά τεχνικά μέσα ἠλεκτρονικῆς ἐνισχύσεως — ἀποτελεῖ ἐδῶ καίριο παράγοντα. Ἡ ὑψηλή ἔνταση τοῦ ἤχου εἶναι ἐν μέρει μιά ἀπάντεια — ἀνάλογη μέ τήν περισσότερη ἀπ' τή λεγόμενη τέχνη τοῦ «περιβάλλοντος» νά ἐκμηδενιστῆ τό νευρικό σύστημα τοῦ θεατῆ μέ τή βοήθεια ἐξωτερικῶν ἐρεθισμῶν.

ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ

Ἡ νέα «πόπ» μουσική ἔχει ἀπορρίψει ἐπίσης σέ μεγάλο βαθμό τή ρίμα χάριν ἑνός πιό ἐλεύθερου στίχου. Συγχρόνως ἀποφεύγει τή συμβατική φρασεολογία τῆς ἐλαφρᾶς μουσικῆς πού ἐπικρατοῦσε ἐπί ὁλόκληρες δεκαετίες, κατάλοιπο κυρίως τῆς μορφῆς τῆς σονάτας, χάριν πιό σύγχρονης γλώσσας καί πιό ἐλεύθερης σύνταξης. Ἐπίσης τά τραγούδια τώρα κρατάνε ἑπτά λεπτά καί συχνά περισσότερο. Ἔχει δηλαδή ἀναστραπεῖ καί ἡ σύμβαση τοῦ τραγουδιοῦ τῶν τριῶν λεπτῶν, πού εἶχε ἐπιβληθεῖ ἀπ' τά χρονικά ὅρια τῶν παλιῶν δίσκων τῶν 78 στροφῶν. Συμφυές χαρακτηριστικό τοῦ νέου αὐτοῦ εἴδους μουσικῆς εἶναι τό γεγονός ὅτι δίνεται τώρα περισσότερη ἔμφαση στό συγκρότημα σά σύνολο παρά στό καθ' ἕκαστο ἄτομα, ἴσως ἐπειδή γιά νά δημιουργηθεῖ ὅλη αὐτή ἡ ἐκκωφαντική ἔνταση πού τά χαρακτηρίζει δέν φτάνει μόνο ἕνας ἐκτελεστής. Ἡ ὑψηλή ἔνταση τοῦ ἤχου εἶν' ἕνας ἀπ' τούς λόγους γιά τούς ὁποίους μεγάλες αἴθουσες εἶναι καταλληλότερος χῶρος γι' αὐτοῦ τοῦ εἴδους τή μουσική, ἀπό τά μικρά νάϊτ-κλάμπς ὅπου ἄνθισε ἡ παλιά πόπ μουσική, καί ὅπου ἐξακολουθεῖ ἄλλωστε νά πηγαίνει ἕνα ὡρισμένο κοινό. Στό νέο πόπ βασικό ὄργανο εἶναι ἡ κιθάρα. Τήν παλαιοτέρων ντράμς κι' ἕνα μπάσσο, καμμιά φορά ἕνα ἁρμόνιο κι' ἄλλοτε πνευστά, σπανιότερα δέ ντέφι ἤ ἄλλα κρουστά ὄργανα, ὅλα ἤ ἄμεσα συνδεδεμένα με ἐνισχυτές ἤ παιζόμενα ἀπό μικρόφωνα.

ΟΙ ΕΚΤΕΛΕΣΤΑΙ

Οἱ σημερινοί ἐκτελεσταί διαφέρουν ἐπίσης σέ πολλά ἄλλα ἀπ' τούς παλαιότερους συναδέλφους των. Σχεδόν ὅλοι τους φοράνε παράξενα, ἐξαλλα κοστούμια, καί τά συλλογικά τους ὀνόματα προσπαθοῦν νά εἶναι ὅσο μποροῦν πιό φανταχτερά. Ἐπί πλέον οἱ ἐκτελεσταί τοῦ Νέου Ρόκ εἶναι σχεδόν ὅλοι κάτω τῶν τριάντα ἐτῶν. Ἀφήνουν μαλλιά — συχνά ὥς τούς ὤμους τους — οἱ περισσότεροι ἔχουν φαβορίτες καί μερικοί μουστάκια ἤ πλουσιες γενειάδες.

Τό παλιό «πόπ» γινόταν ἀπό φαινομενικά γλυκά, παιδιά, πού ἡ ἰδιωτική ζωή πιθανόν νά μήν ἤταν τόσο ἀβάσ. Τό νέο «πόπ» γίνεται ἀπό ἐκ πρώτης ὄψεως κακά παιδιά, πού ὡστόσο ὑποπτεύεται κανείς ὅτι εἶναι πολύ πιό ψυχικῶς ὑγιά καί καλόκαρδα ἀπ' ὅ,τι ἐείχναν. Το ρεφραίν τοῦ Μπόμπ Ντύλαν «Οἱ Καιροί Ἀλλάζουν» ἐκφράζει ἀποκαλυπτικά ὅλη αὐτή τήν κατάσταση.

ΠΑΛΙΟ ΚΑΙ ΝΕΟ «ΠΟΠ»

Μιά σημαντική διαφορά ἀνάμεσα στό παλιό καί στό νέο πόπ εἶναι κι' ἡ καταγωγή τους: Βγαίνουν μέσ' ἀπό ἐντελῶς διαφορετικές παραδόσεις. Τό παλιό πόπ εἶχε ρίζες στίς νεο-κλασικές συνθέσεις, στά ἐπιθεωρησιακά τραγουδάκια τοῦ Μπρόντγουεύ, καί στίς στερεότυπες ἐπωδούς τῶν διασημίσεων. Οἱ τρόποι ἐρμηνείας τοῦ Νέο Ρόκ, κι' ὁ ρεαλισμός του, κατάγονται κυρίως ἀπ' τή μουσική τῶν Νέγρων τῆς Ἀμερικῆς: ἀστικά, λαϊκά «μπλούζ» στά ὁποῖα εἶχε προστεθεῖ μιά ἰδέα θρησκευτικῶν ὕμνων («γκόσπελς») καί μιά ἰδέα τζάζ. Ἡ πρώτη περίοδος τοῦ ρόκ ἀρχίζει στά μέσα τῆς δεκαετίας τοῦ '50, μέ τόν Ἔλβις Πρίσλεϋ ἕναν τραγουδιστή-κιθαριστα πού ἔκανε γνωστά στ' ἀκροατήρια τῶν λευκῶν τά γήϊνα νέγρικα «μπλούζ», τόν Μπίλλ Χάλεϋ, καί τούς «Κόμετς», πού ὁ δίσκος τους «Ρόκ ἀράουντ δή κλόκ» πολιτογράφησε στή καθημερινή γλώσσα μιά νέα ἔκφραση: «Ρόκ ἐντ ρόλλ». (Ἡ νέα αὐτή μουσική προσφερόταν ἰδιαίτερα γιά χορό — συνήθως γρήγορο σέ τροποποιημένες παραλλαγές τοῦ «Λίντυ», ἑνός χαριτωμένου, πηδηχτοῦ χοροῦ τῆς ἐποχῆς τοῦ '30). Τό πρώτο αὐτό εἶδος τοῦ ρόκ καί τά παράγωγά του συνυπῆρχαν εἰρηνικά ὡς τά τέλη τῆς δεκαετίας τοῦ '50. Στίς ἀρχές τῆς δεκαετίας τοῦ '60 βλέπουμε νά πραγματοποιεῖται μιά σταθερή ἄνοδος τῆς φολκλορικῆς μουσικῆς παιγμένης μέ κιθάρες — καλύτεροι ἐκφραστές τῆς ἀνάμεσα στούς λευκούς σολίστες οἱ Μπόμπ Ντύλαν καί Τζόαν Μπάεζ — καί ἐκτελεστῶν Νέγρικων ρυθμῶν καί «μπλούζ» σάν τόν Ραΐ Τσάρλς καί τόν Ἀντουάν «Φάτς» Ντόμινο. Αὐτή ἤταν ἐπίσης ἡ ἐποχή τοῦ τουΐστ, καθώς κι' ἑνός νέου εἴδους χορευτικοῦ κέντρου, τῆς «ντισκοτέκ» ὅπου παιζόταν κατ' ἐξοχήν τό τουΐστ, κι' ἐπιτρεπόταν, καί συχνά ἐνθαρρυνόταν τό μή συμβατικό ντύσιμο. Ἀλλ' ἡ νέα μουσική δέν ἄρχισε ν' ἀνθῆ πραγματικά παρά μόνο στά 1963).

Ἡ νέα αὐτή μουσική ξεκίνησε ἀπ' τήν Ἀγγλία καί τήν Ἀμερικῆ κι' εἶχε δυό ἐλαφρᾶς διάφορες ἐξελίξεις, πού ὡστόσο ἀλληλοσυμπληρώνονταν. Στήν Ἀγγλία τόν τόνο τόν ἔδωσαν οἱ «Μπίτλς» μέ τήν παράξενη, ἐμφάνισή τους καί τά πολύ ἐνισχυμένα ἠλεκτρικά τους ὄργανα. Στήν Ἀμερική ἐμφανίστηκαν διάφορα νέα συγκροτήματα Νέγρων — μεταξύ ἄλλων οἱ «Σαπρήμς», ὁ Στήβε Γουόντερ, ἡ Μάρθα καί οἱ «Βάνταλλας», ὁ Σμόκυ Ρόμπινσον καί οἱ «Μίρακλς» πού συνεργάζονταν μέ τήν «Μοτάουν», Ἐταιρεία δίσκων τοῦ Ντητρόιτ. Καί τά συγκροτήματα αὐτά ὅπως καί οἱ Βίτλς στήν Ἀγγλία χρωστοῦσαν τίς πρῶτες τους ἐπιτυχίες, οἱ ὁποῖες ἄλλωστε καί τούς καθιέρωσαν, ὄχι στούς παλιούς ἰμπρεσάριους τῆς πόπ μουσικῆς, ἀλλά στό κοινό τῶν τηνἔϊτζερς, πού εἶχαν τώρα πιά κάποιο εἰκονομική ἄνεση. Μέ σημερινά κριτήρια, τά πρῶτα τραγούδια καί τῶν «Μπήτλς» καί τῶν συγκροτημάτων τῆς «Μοτάουν» φαντάζουν μάλλον ἁπλοϊκά στή μελωδία, τήν ἁρμονία, τήν ἐνορχήστρωση καί γενικά τή σύνθεση — μέ σπάνιες ἀποκλίσεις, ἀπ' τῶν ὁποίων ὡστόσο τήν ἐπίδραση σέ τελευταία ἀνάλυση θλόστησε ἕνα μεγάλο μέρος τοῦ ρόκ τῶν ἑπομένων ἐτῶν.

Τό 1964—65 ἐμφανίστηκε δεύτερη γενεά νέων συγκροτημάτων — οἱ «Ρόλλινγκ Στόουνς» καί οἱ «Λοῦ» στήν Ἀγγλία, κι' οἱ «Μπήτ σμποῦς» καί ὁ Σόννυ κι' ἡ Τσέρ, μεταξύ ἄλλων, στίς Η.Π.Α. Τόν ἑπόμενο χρόνο, οἱ «Μπήτλς» — τούς ἀκολούθησαν κι' ἄλλοι — ἀπέκλιναν συστηματικά ἀπ' τό παλιό, κατά τό μᾶλλον ἤ ἧττον ὀρθόδοξο ρόκ μέ τόν κανονικό ρυθμό, χάριν μιᾶς μουσικῆς ρυθμικά πιό ἐλεύθερης, πιό ἐπαναληπτικῆς, πιό ψυχεδελικῆς. Τήν ἴδια ἐποχή οἱ νέοι ἐνθουσιάζονται γιά τήν Ἰνδική μουσική, πρό πάντων γιά τόν βιρτουόζο τοῦ ἐγχόρδου «σιτάρ» Ραβί Σανκάρ. Τό 1966—67 ἐμφανίζονται τά πρώτα ἀληθινά μεγάλα Ἀμερικανικά συγκροτήματα τοῦ Νέου Ρόκ — «Ντόρς», «Τζέφερσον Ἀϊαρπλαίηρ», «Μόθερς ὀφ Ἰνβένσιον, «Μπίγκ Μπράδερ ἐντ δή Χόλιντινγκ ἀξιοσημείωτο ὅτι αὐτή ἡ νέα ψυχεδελική τάση σέ συνδυασμό μέ τήν Ἰνδική μουσική ἀποτέλεσε τήν αἰτία τῆς σαφοῦς διαφοροποιήσεως τοῦ λευκοῦ ρόκ ἀπό τή μουσική τῶν Νέγρων.

★ Συγκρότημα τζάζ: Στό λεγόμενο «Νέο Ρόκ» ὅμως, ὁ ἀριθμός τῶν ὀργάνων εἶναι πολύ πιό περιωρισμένος καί τόν πλοῦτο τῶν ἠχοχρωμάτων ἀντικαθιστᾶ μερικές φορές ἡ ἔνταση. Μιά ἔνταση πού, συχνά, φτάνει στόν παροξυσμό

ΤΟ ΛΕΥΚΟ ΡΟΚ

Ἡ χρονιά 1967—68 καλύπτει, στή σύντομη αὐτή ἱστορία, τήν περίοδο μιᾶς ἐρεύνας τῆς ἀνθησης τοῦ λευκοῦ ρόκ — μακροσκελῆ ἄρθρα σ' ὅλα τά μεγάλα Ἀμερικανικά περιοδικά, ὁμοσίευση σοβαρῶν δοκιμίων ἀπό κριτικούς καί μουσικούς γι' αὐτό τό νέο ἦχο, ἵδρυση περιοδικῶν ἀσχολουμένων σχεδόν ἀποκλειστικά μέ τό ρόκ καί τούς ἐκτελεστάς του, ἀρχές μιᾶς σοβαρῆς κριτικῆς τοῦ Νέου Ρόκ, τέλος, ἀνάδειξη δυό συγκροτημάτων Νέγρων (Δή Τσάμπερς μπράδερς καί Σλάι Ἐντ δή φάμιλυ Στόν), τῶν ὁποίων ἡ ἐνδιαφέρουσα μουσική φαίνεται, ἐνδεικτικώτατα, νά ὀφείλει περισσότερα ἀπό τά στοιχεῖα της στό νέο λευκό ρόκ, παρά στή Νέγρικη «μουσική τῆς ψυχῆς».

Οἱ γνωστές μεγάλες ἑταιρείες δίσκων, μπλεγμένες μέ τήν παλιά πόπ μουσική, δέ μπόρεσαν στήν ἀρχή νά δόσουν τή δέουσα προσοχή στό Νέο Ρόκ. Ἀναδείχθηκαν ἔτσι νέοι, ἀνεξάρτητοι παραγωγοί, πού πουλοῦσαν στίς μεγάλες ἑταιρείες ἕτοιμες μαγνητοταινίες, καί συχρόνως δίέθεταν στήν ἀγορά δίσκους ὑπό ἐντελῶς νέες φίρμες, ὅπως ἡ ἐπιτυχέστατη «Μοτάουν». Κάνα-δυό ὀνόματα πού ἀνακάλυψε στό Λός Ἀντζελες, καί πρρήγαγε, ὁ Φίλ Σπέκτον τόν ἔκαναν ἐκατομμυριοῦχο καί τόν πρῶτο βασιλιά τοῦ ρόκ — σ' ἡλικία εἴκοσι δυό, εἴκοστρίων χρονῶν.

ΟΙ ΝΕΟΙ

Η ΒΑΘΜΙΑΙΑ δημιουργία ἑνός θαυμάσια ὀργανωμένου δικτύου γιά τή διάδοση εἰδήσεων καί τήν κριτική ἀξιολόγηση τῶν συγκροτημάτων ἤ τῶν μελῶν τους, σημαίνει ὅτι μπορεῖ νά γίνη κανείς μιά συλλογή ἀπό μαγνητοταινίες πού δανείζουν πάντα μέ προθυμία ἤ παίζουν σ' ὁποιονδήποτε θά μποροῦσε ἤ νά τούς προσλάβη ἤ νά διαφημίση τή δουλειά τους. Ἀλλά περισσότερα, φυσικά, δέν καταφέρνουν εὐκολα νά διαφοροποιηθοῦν καί νά βγοῦν ἀπ' τό βάλτο τῆς κοινοτοπίας τοῦ εἴδους.

Εἶναι ὅμως περίεργο τό ὅτι τό κοινό τοῦ Ρόκ ἔχει γνήσια κριτικές ἱκανότητες, ἔστω κι' ἄν συχνά πρόκειται γιά παιδιά πού ὄχι μόνο δέν μποροῦν ν' ἀρθρώσουν τή σκέψη τους, ἀλλά καί κάτι χειρότερο. «Μπέστ σέλλερς» δέν γίνονται ἄλλα τά τραγούδια πού διαφημίζονται πολύ, οὔτε ὅλα τά τραγούδια τῶν ἀγαπημένων τραγουδιστῶν τῆς νεολαίας. Βέβαια, στό τέλος, μέσα σ' αὐτή τήν ἀνταγωνιστική ἀτμόσφαιρα, κάποια ἀπ' ὅλα τά συγκροτήματα καταφέρνουν νά πιάσουν. Τό περίεργο ὅμως εἶναι ὅτι ἡ καλή φήμη πού ἀποκτοῦν, βασίζεται συχνά σέ μιά μονοδική ἐκτέλεση 15, 8 καί καμμιά φορά καί 4 μόνο λεπτῶν τῆς ὥρας — φτάνει νάχη χειροκροτηθῆ μ' ἐνθουσιασμό.

ΟΙ «ΜΕΓΑΛΟΙ»

ΑΝΑΜΕΣΑ στούς μεγάλους Ἀμερικανούς ἐκτελεστές τοῦ Ρόκ ὑπάρχουν τρία συγκροτήματα, «Δή Ντόρς», «Μπίγκ Μπράδερ ἐντ δή Χόλιντινγκ Κόμπανυ», καί τό «Η. Π.Α.», ἕνα ντουέττο ρί Σάϊμον καί Γκάρφανκελ καί ἡ Ἀρέθα Φράνκλιν, πού τραγουδᾶ μόνη. Καθένας ἀπ' αὐτούς ἐκπροσωπεῖ καί μιά ἀπό τίς διάφορες τάσεις τοῦ Ρόκ.

Ἡ Ἀρέθα Φράνκλιν εἶναι μιά ὅλο ζωντάνια Νέγρα 25 ἐτῶν περίπου μέ αἰχμηρή φωνή καί λεπτότατη αἴσθηση ρυθμοῦ,, πού τά τραγούδια της, ὅλο πάθο, πίκρα καί κούμο, ὑποβάλλουν σ'ν ἀκροατή μιά αἴσθηση μυστηρίου καί συγκίνησης. Παρ' ὅλο πού χρησιμοποιεῖ καμμιά φορά καί τραγούδια λευκῶν συνθετῶν, τά καθυποτάσσει στό δικό της προσωπικό μουσικό ὕφος, ὅπου κυριαρχεῖ τό νέγρικο στοιχεῖο, πού μέ τή σειρά του κατάγεται ἀπ' τά «μπλούζ» καί τά θρησκευτικά τραγούδια τῶν Νέγρων — ὁ πατέρας της ἤταν ἱερωμένος καί τραγουδιστής ὕμνων.

Στίς μέρες μας, οἱ Σάϊμον καί Γκάρφανκελ ἔχουν καταλήξει νά θεωροῦνται σύμβολα ἑνός εἴδους «καθαροῦ ρόκ», μ' ὅλο πού ἐδῶ καί μερικά χρόνια παραδίαζαν μέ τόλμη κάμποσα ταμπού, τά ὁποῖα ὅμως, ἀλλοίμονο γι' αὐτούς, ἔχουν στό μεταξύ ὑπερνικηθῆ.

Τά τραγούδια τους εἶναι πνευματώδη, ἡ φρασεολογία συχνά ἀκριβής κι' ἀφοριστική, τό αἴσθημα δισκριτικό σάν κάτι πού παίζεται μέ σουρντίνα, κι' ἀπό ἄποψη ἁρμονίας ἐλαφρύς μελό — πράγματα πού ἐξηγοῦν ἴσως τό λόγο πού ἡ μουσική τους θεωρήθηκε τόσο κατάλληλη γιά τόν «Πρωτάρη», τήν ταινία τοῦ Μάϊκ Νίκολς. Κάποτε ἐμφανίζονται σάν ντουέττο — ὁ Πόλ Σάϊμον τραγουδᾶ παίζοντας καί κιθάρα, ὁ Ἄρτ Γκάρφανκελ τραγουδᾶ μόνο. Ἄλλες φορές πάλι πλαισιώνονται ἀπό κοινούς μουσικούς τῶν στούντιο.

Ἄλλοι ἐκπρόσωποι «καθαροῦ ρόκ» εἶναι οἱ «Δή Μάμας ἐντ Πάπας» πού ὁ μουσικός ἐνθουσιασμός των εἶναι μετοδοτικώτατος, οἱ «Μπήτεμπαϋς», ἐκπρόσωποι μιᾶς μουσικῆς γνωστῆς καί ὡς «Κολιφόρνια Ρόκ», οἱ «Ἀσσοσιαίησιον» καί οἱ «Μόνκηζ».

★ Τζάνις Τζόπλιν: Λυσίκομη τραγουδίστρια καί Μούσα τῆς νέας αὐτῆς τέχνης. Τήν ἀπεκάλεσαν καί «ψυχεδελική μέγαιρα»

Παλιές (ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΕΣ) ταινίες στό Ρουαγιάλ

Φεστιβάλ Ἀμερικανικοῦ Κινημα-τογράφου μέ προβολές παλιῶν κλασικῶν ταινιῶν ὀργανώνεται στόν κινηματόγραφο «Ρουαγιάλ», ἀπό 4 ἕως 29 Ἰουνίου. Τό Φεστιβάλ ἀρχίζει μέ τήν ταινία «Τσαμπιον» τοῦ Στάνλεϋ Κράμερ καί πρωταγωνιστή τόν Κέρκ Ντάγκλας.

★ Ἀρέθα Φράνκλιν: Ὁ πατέρας της ἤταν πάστορας

ΜΑΪΤΡ τοῦ «αἰσθησιακοῦ» ρόκ εἶναι οἱ «Ντόρς», τό συγκρότημα πού περισσότερο ἀπ' ὁποιοδήποτε ἄλλο ἔχει δημιουργήσει τήν περισσότερη γνήσια κι' αὐθόρμητη καλή μουσική στήν Ἀμερική. Παίζουν ἔξω ἀπ' τό Λός Ἀντζελες, εἶναι ὅλοι γύρω στά εἰκοσιπέντε, κι' ἀποτελοῦνται ἀπό τόν Τζίμ Μόρρισον, πρῶτο τραγουδιστή καί κυριώτερο στιχουργό, τόν Ραΐη Μάντζαρεκ, χωρίς ἄλλο τόν πιό εὐρηματικό καί ἐπιδέξιο ὀργανίστα τοῦ ρόκ, τόν Ρόμπι Κρήγκερ, ἕναν λαμπρό κιθαρίστα, καί τόν Τζών Ντέσμορ στά ντράμς. Οἱ «Ντόρς», τελευταῖα ἄρχισαν νά χρησιμοποιοῦν «μικτά» μέσα, κινηματογραφικά καί θεατρικά στή σύλληψη — κι' ὁραματίζονται ἕνα εἶδος σύγχρονης ὄπερας πού νά δγαίνη μέ' ἀπ' τό ρόκ.

Ἄλλη παραλλαγή: ἡ παρόλληλη χρησιμοποίηση μιᾶς κοπέλλας, πού κάνει συνήθως τήν πρώτη φωνή, κι' ἑνός «ἤχου» παρμένου ἀπό δῶ κι' ἀπό κεῖ «μπλούζ, ψυχεδελικό - ἰνδικό ἦχο, ἤ τό συμβατικό, παλιό τραγουδάκι τῶν νάϊτ - κλόμπς). Τά καλύτερα παραδείγματα αὐτοῦ τοῦ εἴδους εἶναι οἱ «Μπίγκ Μπράδερ ἐντ δή Χόλιντινγκ Κόμπανυ» — ἀστέρας τους μιά ἐκπληκτική τραγουδίστρια, ἡ Τζάνις Τζόπλιν—καί τό συγκρότημα «Ἀεροπλάνο Τζέφερσονς», πού χρωστᾶ τά καλύτερα τραγούδια του στήν πλούσια, ἐπιβλητική φωνή τῆς Γκραίης Σλίκ.

Ἡ Τζάνις Τζόπλιν εἶναι ἕνα μικροκαμωμένο, ξέφρενο κορίτσι μέ μακρυά ξεχτένιστα μαλλιά πού πέφτουν συνεχῶς μπροστά στό πρόσωπό της, μιά προτίμηση γιά κάτι φουστάνια πού σ' ἀφήνουν ἄνασυδο, δυνατή, κάπως στριγγή φωνή πού σπαταλᾶει μ' ἀπλοχεριά καί πού δίνει συνεχῶς τήν ἐντύπωση ὅτι θά σπάση ἀπ' τήν πολλή προσπάθεια. Διαπρέπει πρό πάντων στά νέγρικα «μπλούζ», τά ὁποῖα ὅμως δέν τραγουδάει σέ νέγρικο στύλ, μά σ' ἕνα εἶδος λευκῆς «σούλ».

ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ:

ΕΝΑ ἄλλο συγκρότημα, ἀλλ' αὐτό χωρίς τραγουδίστρια, εἶναι οἱ «Ἡνωμένες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικῆς», δημιουργία τοῦ Τζέζεφ Μπέρντ. Οἱ «Η.Π.Α.», ὅπως λέγονται, χρησιμοποιοῦν μιά πλούσια συλλογή ἠλεκτρονικῶν ἐνισχυτῶν καί μηχανημάτων ἤχου, συμπεριλαμβανομένου καί ἑνός «συνθεσάϊζερ» μιά συσκευή κρουστῶν, καθώς κι' ἔτοιμες μαγνητοταινίες. Μ' ὅλ' αὐτά, καταφέρνουν νά παράγουν, στά «ζωντανά» ρεσιτάλ πού δίνουν, τό εἶδος τοῦ «φτιαχτοῦ» ἤχου πού πετυχαίνουν στά στούντιο, καί πού χορακηρίζει τούς περισσότερους δίσκους τῶν «Μπήτλς» ἀπ' τό 1967 καί μετά. Ὅλ' αὐτά τά τεχνικά ἐφόδια, ἐπιτρέπουν στούς «Η.Π.Α.» νά ἐκμεταλλεύωνται στό μάξιμουμ τίς δυνατότητες ποικιλίας τοῦ ἤχου, πρᾶγμα πού τούς δίνει κατά κάποιο τρόπο μιά θέση μέσ' τήν παράδοση τῆς «σοβαρῆς» σύγχρονης μουσικῆς πού ξεκινᾶ μέ συνθέτες σάν τόν Τσάρλς Ἄϊβες, περιλαμβάνει τόν Ἔντγκαρ Βαρέζ καί φθάνει ἕως τίς Τζών Κέϊντζ. Αὐτές οἱ ἐξερευνήσεις τῶν δυνατοτήτων τῆς μουσικῆς «πόπ», ἡ χρησιμοποίηση σύγχρονων τεχνολογικῶν μέσων, ἡ μίξη θέτηση πρωτοποριακῶν ἤχων, ὑπόσχονται ἴσως ν' ἀποτελέσουν μιά νέα, σοβαρή πιά ἐνδιαφέρουσα ἐποχή τοῦ ρόκ.

Οἱ πέντε αὐτές κατηγορίες, φυσικά, δέν εἶναι οὔτε ἀριστικές, οὔτε ἀποκλεισμένοι ὅλα τά ὑπόλοιπα εἴδη. Εἶναι ἁπλῶς ἐνδεικτικές τῶν κατευθύνσεων καί τεννοτροπίων πού κυριαρνοῦν αὐτή τή στιγμή. Πέρα ἀπ' αὐτές μπορεῖ νά ἀνιχνεύσῃ κανείς πολλά ἐκπληκτικά συγκροτήματα καί τάσεις.

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΡΟΚ

ΩΣΤΟΣΟ, τό παράδειγμα τῶν Η.Π.Α. θέτει ἐπί τάπητος τό ζήτημα τῆς θέσεως τοῦ ρόκ μέσα στή σύγχρονη μουσική. Ἀπό καιροῦ εἰς καιρόν ἀκοῦει κανείς πώς τό ρόκ εἶναι ἡ μόνη αὐθεντική μουσική τῶν καιρῶν μας, ἀλλά σχεδόν πάντα πρόκειται γιά γνώμη πού προέρχεται ἤ ἀπό ἀνθρώπους πού ἔχουν ἐπαγγελματικές σχέσεις μέ τό ρόκ, ἤ πού δέν γνωρίζουν τή μουσική, τήν ἴδια σχέση πού ἔχει ἡ δημοσιογραφία μέ τή λογοτεχνία. Καί τό ρόκ καί ἡ δημοσιογραφία ἀποτελοῦν παροδικές μορφές, ἀπό ἄποψη τεχνικῆς εἶναι ἑτερογενῆ καί ἑτερόφωτα, μέ λίγα λόγια μᾶλλον δέν ἀποτελοῦν νέα δημιουργία. Ἐπί πλέον καί ἡ δημοσιογραφία καί ἡ μουσική πόπ ἐπιδιώκουν τήν ἄμεση ἐντύπωση, ἀσχολοῦνται μέ θέματα πού εἶναι ἀπό τή φύση τους ἐφήμερα, ἐνδιαφέρονται περισσότερο γιά τήν ἄμεση ἐπικοινωνία παρα γιά τήν τέχνη, κι' ἔχουν καί τά δυό σαφῶς ἐμπορικό χαρακτῆρα. Ἔχουν μιά τάση νά ἱκανοποιοῦν τίς καθημερινότερες ἐπιθυμίες καί τίς προκαταλήψεις τοῦ κοινοῦ στό ἀποῖο ἀπευθύνονται, ἀποφεύγοντας νά τίς θέτουν ὑπό ἀμφισβήτηση, κι' ἐκμεταλλεύονται ἀσύστολα κάθε τι γιά τό ὁποῖο ὑπάρχει σέ μιά δεδομένη στιγμή μεγάλη ζήτηση γιά καθαρά ματεριαλιστικούς σκοπούς. Ἀλλ' ὅπως ὑπάρχει καλή καί κακή ἐνημεροσιογραφία — δηλαδή δημοσιογραφία πού εἶναι πιό ἔντιμη στίς μεθόδους καί πιό σαβαντ στίς προθέσεις ἀπό κάποια ἄλλη — ἔτσι κι' ὡρισμένα εἴδη ρόκ εἶναι, σά ρόκ, καλύτερα ἀπό ἄλλα.

ΑΥΞΑΝΕΙ Ἡ ΕΠΙΔΡΑΣΗ

ΑΥΤΟ πού κάνει ἐντύπωση στήν ἐπιτυχία τοῦ Νέου Ρόκ, εἶναι ἡ αὐξουσα ἐπίδρασή του σέ πλῆθος τομεῖς. Τελευταῖα διεισδύει καί στή μουσική γιά τόν κινηματογράφο. Σχεδόν σέ κάθε μεγάλη ἀμερικανική πόλη ὑπάρχει τουλάχιστον ἕνας ραδιοφωνικός σταθμός πού παίζει ἀποκλειστικά ρόκ. Μέ λίγα λόγια τά τραγούδια κι' οἱ προσωπικότητες τοῦ ρόκ ἀποτελοῦν σήμερα ἀναπόσπαστο μέρος τῶν θιωμάτων ὅλων σχεδόν τῶν νέων τῆς Ἀμερικῆς, ὅπως ἀκριβῶς συνέβη μέ τήν παλιά μουσική πόπ καί τόν κινηματογράφο γιά τίς προηγούμενες γενιές. Ἡ λαϊκή κουλτοῦρα — καί τό ρόκ — ἀποτελεῖ μοιραῖα μέρος τῆς κληρονομιᾶς κάθε μορφωμένου Ἀμερικανοῦ. Μά κακά τά ψέματα. Ἐπειδή ἕνα τραγούδι τό ἔέρουν ἤ τό θιμοῦνται ὅλοι, αὐτό δέν σημαίνει ὅτι εἶναι καί σοβαρό ἔργο τέχνης. Ἐπειδή ἡ νέα πόπ μουσική ἔρπει στόν ἐγκέφαλο μερικῶν γνησίων καλλιτεχνῶν, δέν σημαίνει πώς τό ρόκ εἶναι γνήσια τέχνη.

Γιά τό Νέο Ρόκ μποροῦμε μόνο νά ποῦμε σίγουρα, ὅτι εἶναι λιγότερο αἰσθηματικό καί περισσότερο ρεαλιστικό ἀπ' τήν παλιότερη μουσική πόπ — πιό τολμηρό, πιό ἐλευθερωμένο. Ἀσχολεῖται περισσότερο ἀπ' ὁποιαδήποτε ὀλλοτινή πόπ μουσική μέ ἄμεσες ἀνθρώπινες ἐμπειρίες ὅπως τό σέξ, καθώς καί μέ τήν ἀναζήτηση πιθανῶν τρόπων ζωῆς σέ μιά μεταθιομηχανική κοινωνία ἀφθονίας καί ἀνέσεων. Περ' ἀκόμα κι' ἀπ' αὐτά,